

BRISMAN, SVEN

**Något om potäters odling i stort, med afseende på bränwins bränning; samt följderne deraf för odlaren och det allmänna; grundadt på egna försök. Af Swen Brisman ... Skara, tryckt hos F.J. Leverentz
18**

Skara
1805

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

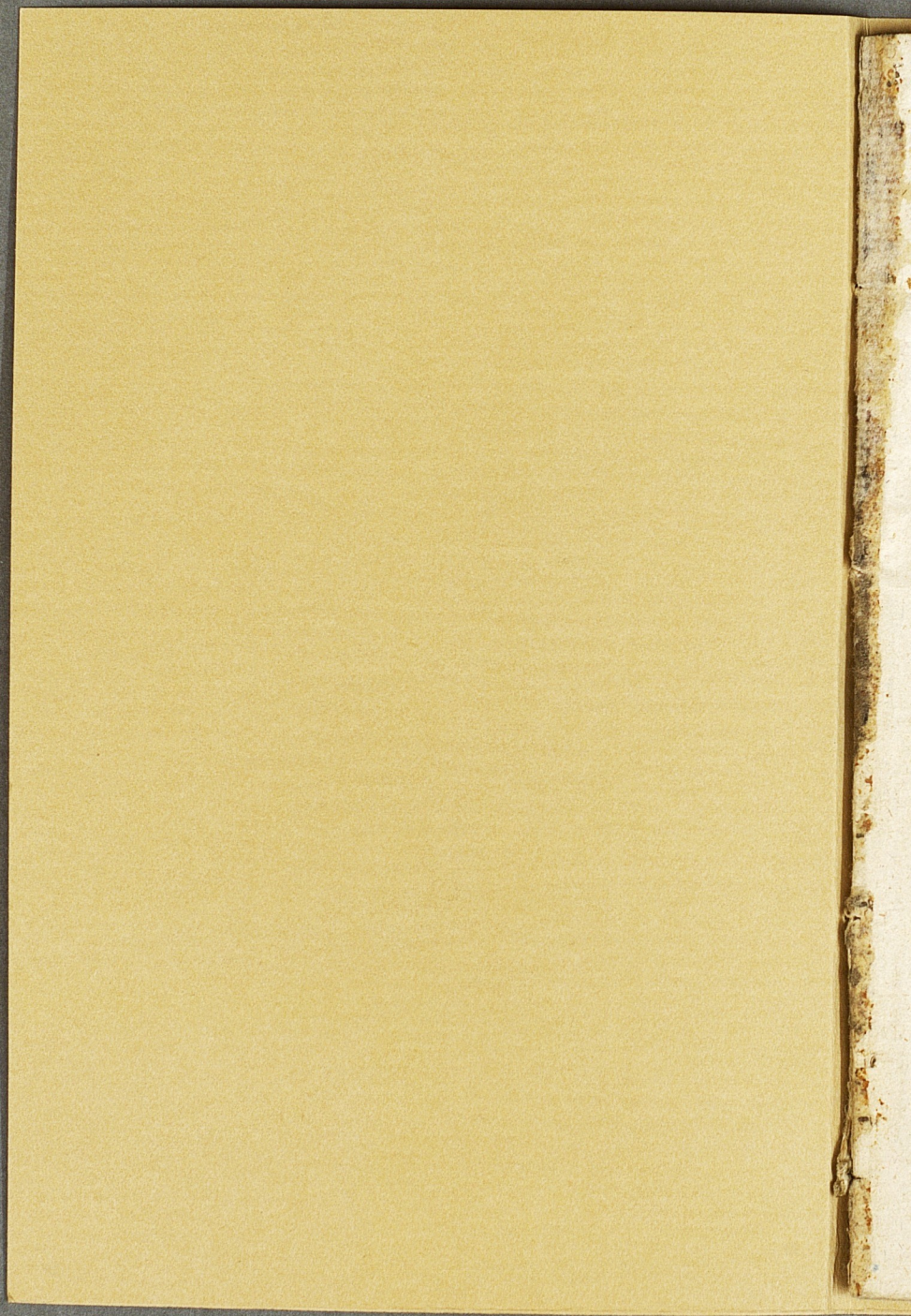
Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

BRISMAN, SVEN

Något om potätens
odling i stort...

Sv. Saml.
Ekon.
Lantbr.
(Br.)
1700-1829

Ekon
Landtbl.
(Nr.)

1700-1829

Något

Om

Potåters Odling i stort,

med afseende på

Bränwins bränning;

samt

Följderne deraf för Odlaeren och det

Allmänna;

Grundadt på egna försök.

Af

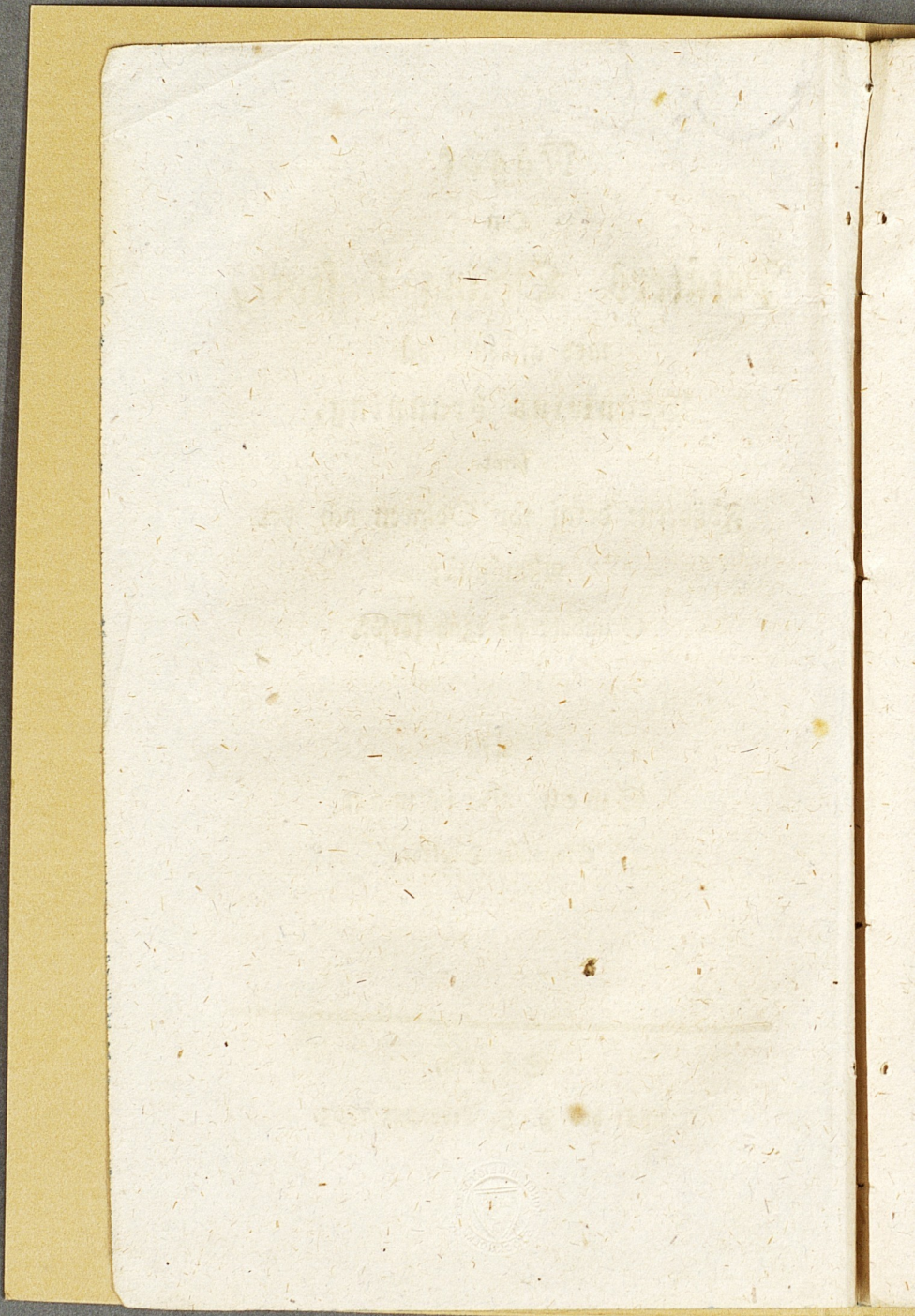
Sven Brisman

Ekonomie Direktör.

Skara,

tryckt hos J. J. Levertz 1805.

Se dan man hos oss så mycket skrifwit, afskrifwit och öfversatt om Potåter, skulle man tycka all vidare afhandling i detta ämne wara öfversödig. Thæe uti sin bok om Engelska hushållningen har omständeligen utfört, huru Engelsmännen odla och använda potåter, och hwarje utkommande Swenskt hushålls-bok innehåller merendels något om denna nyttiga wårt. — Hwad Engelsmännen angår, är inellan dem och oss i mer än ett affseende ett stort swalg, och torde ej alldeles gå an, att wänta lika resultatet i odlingswägen af deras jord, som af wår, då omständigheterna oftast äro nog olika. Wåra egna landsmän, som skrifwit om potåter, hafwa dels ansett dem blott som en kryddgårdswårt, att odlas med spåda och kratt, dels, då de äfwen hänwist dem till åren, ej upgifwit några utförliga försök i stort-gjorde dermed, allraminst i sättet at föräbla dem. — Jag förmodar i detta ämne kunna meddela något nytt, något i sin mån tjenande att förmera nationalwalmågan, och ho undrar då, att jag uttrar det, jänte de försök, hwarpå jag grundar denna förmodan.

År 1786 tillträdde jag Grunnewad, 3 hela hemman Frälsesäteri, beläget i Skaraborgs Län. Denna gård har 48 geom. tunnland öppen åkerjord, af rådbande swag sandmylla, 250 stackar hö, måst härswalls, 150 tunnland skog, samt uddige arbetare-

Utän annan utsikt för framtiden, äu den, at föda mig af jorden i min anletes swett, har jag försökt upbringa mitt åkerbruk så högt som det welat gå; jag har redt min åker wäl, göddt den hwart tredje år så godt jag kunnat, gjordt gödselsamlingar, jordblandningar, merglat, dikat, bytt om utsäde m. m. men af årligen utsädde 14 tunnor Råg och 28 tunnor Hafre har jag dock alldrig hunnit högre, per medium af hela 18 åren, än till 6:te kornet af råg och 4:de af hafre, eller till omkring 200 tunnors afkastning. — Jag har sätt Råbswä, och sett den så gulsoten, bosthwete, och sett det förfrysas, bödnor, och sett dem försmågtta, Holländsk wicker, och sett den frodas, der bräddarter gingo ut, åkerrosiwor, och frögdats öswer förden. Jag har åswen från bördjan af min hushållning alltid sätt potåter i kryddgården; För några år sedan bördjade jag inse, att de borde wara hufswudsädet på min sandjord, och gaf dem sin plats på åkren. Såsom trädeswärt har jag behandlat dem på följande sätt:

Äf den jord, som efter gödningen burit ett råg- och ett hafre säde, och efter förra ordningen bordt blifwa tråde, utser jag några tunnland till potåter. Sant och kall jord duger icke härtil, ty der triswas de ej, icke eller den som är mycket stenbunden, ware sig af klappor eller jordsfasta stenar, ty deraf hindras både odling och wärt. Högländig, stensfri, lätt sandmylla är den jag wäljer. Denna hösttdres alltid, på det den må wara så mycket redigare om wåren, då den, så tidigt

som ske kan, harfwäs, föres och åter harfwäs. Der-
 efter gödes den med 60 a 70 last gödsel på tunnlandet,
 hwardera innehållande wid pass 2 spillträdstunnor, af
 spillningen efter hästar, får eller boskaps kreatur. I
 brist af ladugårds spillning, kan man nyttja ruten halm,
 spångödsel, rutnadt granris eller fogsjord, gammal
 myrstack, sopdynga, bykasta, m. m. allt utbredes och
 nedföres, hwarefter jorden harfwäs wäl jämn. — På
 ett wanligt årder eller trädstock, fastspikas äfwan före
 de wanliga dronen eller mullsförna, ännu ett par
 dylika, på det mulden må drifwäs bättre undan; Med
 denna förer man, så djupt man kan, raka säror, hwil-
 ka, då oxoket ej är för kort, wanligen blifwa på en
 alns afstånd från hwarandra; Efter förenen följa 2:ne
 personer, som i sären kasta medelstora potåter, så, att
 de falla 3 a 4 qwarter från hwarandra; Efter dessa
 följa 4 andra, som uti forgar bära gödsel, hwaraf de
 på hwarje potåt kasta en god göpning; Sift kommer
 ännu en dylik trädstock, hwilken, då den wid förnins-
 gen nedsättes uti den millan särorna upkastade mull-
 ryggen jämnt klyfwer den, och såmedelst myllar potå-
 terna, som härigenom komma att ligga 4 a 5 tun-
 djupt, under ryggar, liknande gueklistor, eller långa,
 smala tobaksfångar. — Då wid återändarne, samt
 wid stenar och andra impedimenter, som kunna fin-
 nas i åkren, trädstocken kan hindras, att wid fårning
 och myllning gdra arbetet så wäl som erfordras, syes
 selsättas 2:ne personer, att med spadar, dels upfötts

fårorna, der de ej äro nog djupa, dels fullända myllningen der det kan behöfwas; 10 personer och zine ökar fordras altså, då man will rått påskoda potätsättningen medelst årning, då en fårar, 2 lasta potäter, 4 lasta gödsel, 1 mullar, 2 skotta up fårorna wid åndarne, hjälpa myllningen m. m. — Af samma folk, hämtas äfwen potäterna ur källaren, och föras på åkren. Af dessa 10 personer, kunna 6 wara barn och qwinspersoner, utan att arbetet lider derwid, de nämligen, som lasta potäterna och gödselen. — När åkren börjar grönska af ogräs, hwilket alltid upkommer långt förr än potäterna, låter jag härswa den wäl med en lätt tråharf, hwarigenom ogräset förstöres. Det händer att några potäter med det samma upriswas; Jag låter då genast någon gå öfwer landet och nedslå de lösrifna potäterna uti mullryggarne, hwilka, oagadt harfningen, wäl stönjas. — När sedermera potäterna allmänt upkommit, och hunnit ett par tum öfwer jordbrynet, förer man med samma trådstock, som nyttjades wid myllningen, midt emellan raderna, då derigenom jorden åter uplägges uti ryggar, hwarunder potätplantorna begrafwas, och ogräset ä äro förstöres. När sedan efter någon tid potäterna åter hunnit öfwer jord, och ogräs tillika wisar sig, strapas mullen för andra gången öfwer och intill dem, genom handflupning med ett wanligt kypjern, lik en ugnsraka, då ock ogräset med detsamma agas. Detta sker än en gång, om så skulle behöfwas, hwarefter potäts

gråset så tager öfwerhand, at ogråset deraf qwäfwes. — Fruktens uptagande, som sker efter någon frostnatt i September, utan att man dessdrinnan afhugger potåtgåset, känner något hwar, och behöfwer ej särskildt bekrifwas. — Det förstår sig af sig sjelf, att man måste afstånga potåtjorden från trädet, så wida man will beta den öfrige delen deraf, och ej odlar potåter på allt, hwilket ganska få behöfwa eller kunna göra.

Detta är den odlings method jag följt nu i 4 år, och tänker ån widare följa. — För at utröna det förmonligaste härwid, har jag, i anseende till gödselarter, deras myckenhet, jordartens beskaffenhet, potåtslagens hela eller klyftor, stora eller små, m. m. under dessa åren gjordt många försök, samt deröfwer hållit noga anteckningar, och torde det ej wara obehagligt för Läsaren, att här få se resultatene. Följande Tabell wisar förloppet af 1801 års Plantering: *)

*) Wid dessa tabeller öfwer potåtplanteringen har jag ej utsatt de finare bråken, utan blott halftva eller tredjedelar, då talets närmat sig derintill. Likaledes har jag uteslutit mindre betydande bråk i de öfrige räkningarna, som här förekomma, så ofta det kunnat se, utan att i betydlig mån ändra resultatene, hwilket jag hoppas den benägne Läsaren ursäktar.

1801 års Skotårlantering:

Plats	Årtal.	Sorter.	St. R. r.	Sorter.	Rafsgödsvel.	Stångade	Rovnet.	Stiftet på Tunnelander.	Stångarne Dagstörven
Stiftingsning på ruddet.	28	Medeländigt sundhult, lå, lå, fensfri.	4	Stolländska, dels hela, dels styfver.	73	51	13	58	Stiftet och inläggnings i Stolländska sorteringsren
Dito	3	Stager wall på en sandås	18	Stolländska, dels hela, dels styfver.	4	1	3	16	
Tholsholmslydan	2½	God sandsmälla; gammal och fet limjord	24	Stolländska, styfver.	3	9	12	118	
Trångåren	3	Stubbgårdslord	24	Engelska, hmita och fock för portier.	4	7	10	82	
	4½		2		84	69	11½	61	72

1802 2tes Jordafplantering.

Platz	Streal.	Gorbmånens betsaffenthet.	St. St.	Sorter.	Kass gdd= fel.	St. St.	Sort= net.	Bliffnit på 2ans melambet.	Sliggångne på Dagshver= fen
Shotsbo= Isdån St:io I. 2. 3. 4. 5.	1	16	6	Stebelmå- tig sandmål= lå, dikad, ståt och fenstri.	107	85	12 $\frac{1}{2}$	56 $\frac{1}{2}$	74
$\frac{1}{2}$ af St:io 6	=	6	=	bito	15	15	21	80	
	1	22	7		122	100	13 $\frac{1}{2}$	59	74

Detta och de följande åren, uptogos potäterna af
 fattigt folk för 20:de kornet, hvarvid både de och
 jag funnit vår räkning; Då jag likväl noga an-
 märkt, huru många dagsverken åtgått, antecknar jag
 dem uti tabellerna för uplysning skull. — Potäterna
 som i år såddes, woro sådana som wid sorterungen
 blefwo qwar i det finare sället, således 1 a 1 och en
 half werktum i diameter, hvilka jag funnit tjenligast
 till såning. — Af dylika potåter gå 4480 på tunnan
 och 17 på marken. Tunnan af osorterade holländska
 potåter väger wanligen 13 lidspund 4 marker. —
 De 5 hela rutorna sattes på det sättet, att på 177
 qv. alnar, lades 312 potåter således nästan 2 på qv.
 alnen; af N:o 6, sattes 6 kappeland, med en potåt
 på hwar qv. aln. Giddning, jordmån och stötsel war
 lika; Jcke desto mindre war uti afkastningen betydlig
 skillnad; de 5 tätare sådde rutorna gåfwo ej fyllest
 13:de kornet, och 56 tunnor på tunnelandet, då der-
 emot N:o 6, rymligare planterad, gaf 21 kornet och
 80 tunnor på tunnelandet. Detta bewisar huru oflokt
 man gör, då man sår potåter för tätt, hvilket sel al-
 mogen wanligen begår, ej allenast med denna, utan
 äfwen med de flesta rotväxter. — Jag får äfwen här
 anmärka, att denna åkerlycka består till en del af
 mycket grundgrus = jord, der både råg och hafre wan-
 ligen ger sig för midsommarstorkan, men att, så
 wäl 1802 som 1804, potäterna warit nästan starkast
 på

på detta ställe, hwilken egenkap att trifwas på den
 torraste och magraste jord, något hwar potatodlare
 lårer hafwa märkt hos denna wäxt, och som gör den
 ofskattbar för ett land, der denna jordmån verkligen
 är den rådande. — Finna potäterna upagas, låter
 jag aflå potatgräset några tum åfwan jord, och
 lägga det på gräsmarken omkring åkren. Då mull ej
 fastnadt derpå, åtes det begärligt af all bestap; Jag
 låter i synnerhet mina kor få så mycket de hinna
 åta deraf, emedan jag funnit, det de, så länge det-
 ta foder warar, gifwa både ömwigare och fetare
 mjölk än wanligt. Den ost som ystes, då korna få
 potatgräs, blir i synnerhet fet och god.

1803 Års Potäpplantering.

Plats	Areal	Jordmänaens betskaffenhet.	Uråde.	Sorter.	Pap jdd= sel.	Härgade. L. i. S. p.	Kor= net.	Stiuit på Län= n. ländet. fen.	Stängne
	L. id. S. id		L. r. S. r.						
Ella gårdet	2 28	28 id pap hälften me= delvärttig sandavilla; resten mager. Skat, stens fri.	14 8	Holländska, gula, 8 tunnor malda; re= ster omalda	193	120 12	8 $\frac{1}{2}$	42	104
	2 28		14 8		193	120 12	8 $\frac{1}{2}$	42	104

Detta år var här i orten ett erkänt misvärtår på potåter; På många ställen fick knappast 2:dra och 3:dje kornet. Från Maji månad, då potåterna sattes, til i början af Augusti föll nästan intet regn; Potåtergråset växte wäl under denna tid något, men frugten blef ej större än hasselndötter. Från början af Augusti, då regn wankade, till den 14 September, då potåtergråset förfröds, växte således egentliga skörden, hwilken hos mig war bättre än jag efter omständigheterna kunnat förmoda.

År 1804 försöktes att obla potåter utan annan gödning än den hwaruti potåterna lades; Iswen gjordes försök att så potåter efter åkerroswor, emot regeln, att ej så rotväxter å samma jord 2:ne år å rad. Widare försöktes at så potåter utan gödning efter råg, som också ingen gödning fått, jag menar så kallad hackråg, sådd i askan, sedan gråshwälen blifwit aflädd och bränd.

1804 Års Potätsplantering.

Plats	Areal	Jordmårens beskaffenhet.	Utråde	Sorter	Kas gödsel	Värgade	Kor=net	Wifwit på tunne=landet	Utgångne dagsver=ken
	L:ld. f:ld.		Lr. Sp.			Lr. Sp.			
Lilla gårdet	18	Sandmylla, ferra årets rosveland	3	Holländska, ovala, hela	12	28	8	50	173
Hacket	24	Mager sandmylla, rågs stubb.	10	Dito	35	84	8	48	
Tholabo=lyckan	22	Medelmåttig sandmylla, slät, diskad	8	Dito	27	96	11	57	
	4		22		74	208	9	52	173

Sammandrag for alle fyra åren:

År	Skvad	Udføde	Sp. Dr.	Sp. Dr.	Sp. Dr.	Kof. på timme- føds- køl	Sp. på timme- føds- landet	Sp. Dr.	Sp. Dr.	Sp. Dr.	Sp. Dr.	Sp. Dr.	Sp. Dr.	
1801	1	4	6	2	4	20	84	74	69	6	60 $\frac{3}{4}$	11 $\frac{1}{2}$	72	64
1802	1	22	7	12	4	12	122	72	100	12	59	13	74	44
1803	2	28	14	8	4	30	193	88	120	12	42	8 $\frac{1}{2}$	104	36
1804	4	=	22	16	5	20	74	18	208	8	52	9	173	43
	9	22	50	6	5	1	473	49 $\frac{1}{2}$	497	26	51 $\frac{3}{4}$	10	423	43 $\frac{1}{2}$

Den slags gödsel jag nyttjat, har varit efter hästar och får, så långt den räckt; kogödsel har jag äfwen någon gång brukat, i synnerhet att lägga på potåterna, och det med lika fördel. På en del af 1801 års potåtländ, som war något sant och kall, lade jag 41 last wäl ruten myrstack; Potåterna woro på detta stycke swagare än på det öfriga, hwilket dock förmodeligen härbröde måst af jordmånens otjenlighet.

Då under dessa 4 åren ett misshwärtår inträffat, och på det sista af dem, potåterna såddes på ögdd jord, kan man taga för aldeles gifwet, att på medelmåttig sandmylla, af hwilken jordmån wårt fädernesland har ett så ymnigt förråd, med den gödning och det brukningsfätt jag nu beskriwit, bdr, per medium af flere år, man alltid med säkerhet kunna räkna på en afkastning af 51 tunnor potåter på tunnelandet. Gödsel-åtgången är icke eller drygare, än som, äfwen wid swagare hbbol kan åstadkommas, och någorlunda i likhet med hwad man wanligen göder för råg, nämligen med 67 last på tunnelandet, hwartil medium för de första 3:ne åren bestiger sig. 1804 års förskd, nästan utan gödning, bdr i detta afseende egentligen ej komma med i räkningen. Då nu wid pass lika mycket gödsel åtgår till ett geometriskt tunneland, antingen derpå sås råg eller potåter, men ifrån den tidpunkt, då jorden, gödd och harswad, ligger färdig att emottaga såden, rågen fordrar, till dess den kommer i boden, blott

blott omkring 18 dagswerken, hwaremot potäterna for-
dra, enligt min erfarenhet, tills de komma i källaren,
43½ dagswerke, blir räkningen den följande:

I Geom. Tunneland besädt med råg.

Afkastning 5¼ tunnor råg, a 7 R:dlr = 46 R:dlr 36 ff.
Afgår för 18 dagswerken a 12 ff. 4 R:dlr
24 ff., återstår behållning = 42 R:dlr 12 ff.

I Geom. Tunneland besädt med potåter.

Afkastning 51 tunnor a 2 R:dlr = 102 R:dlr.

Afgår för 43½ dagswerke a 12 ff.

10 R:dlr 42 ff., återstår behållning = 91 R:dlr 6 ff.
hvilket gör wid potåtplanteringen, en winst per T:nd,
i jämförelse med råg, af 48 R:dlr 42 ff. — Wårså-
den, som växer efter potåter, blir wanligen starkare
än efter råg, ett bewis att potäterna ej matta jor-
den. Dessa fördelar hafwa gjort, att i fednare åren
potåtdlingen ansenligen tilltagit. — Så länge man
anser denna frugt, blott såsom ett föd-ämne för men-
niskor, kan dock dess odling alldrig hinna till någon be-
tydlig högd. Dess otjenlighet att gdmmas öfwer året
gör att den oftast råkar i wanpris, ja att den, i brist
af köpare, om wåren måste wåkas för swinkreatu-
ren, eller lemnas att ruttua, hvilket redan hände
en och annan här å orten. — På 1790 talet ansågos
potäterna i wårde lika med hafre; De hafwa nu för-
lorat mycket af detta wårde, allra mest derigenom, att
man

man ej med werksamhet sökt förädla dem. — För några år sedan berättade man mig, att en bonde från Bjurbäcks Socken här i Lännet, försökt att bränna brånwin af potåter, och att det lyckats. 1802 om hösten försöktes detta äfwen af mig, då jag till en tunna potåter tog 8 kappar blandkorn, och 2 kappar blandkorns-malt, hwilket gaf $5\frac{1}{2}$ kanna brånwin, som ej war särdeles godt. — Ehuru detta ej war någon upmuntran, gjordes dock i October 1803 nya försök, då till en och en half tunna potåter, togs 6 kappar råg, 6 kappar hafre samt 4 kappar blandkorns malt, och erhöles 15, 15 och en half a 16 kannor godt brånwin. Från den 7 October 1803, till den 4 April 1804, brändes 58 och en half tunna potåter. Detta gaf mig anledning att utwidga potåtodlingen, så att jag från början af October 1804, till slutet af Maji innevarande år, förbrännt 211 tunnor potåter. Innan jag uppgifwer huru räkningen slår ut wid potåtblänning, får jag omnämna sselfwa brännings metoden, sådan som jag i winter nyttjat den: en och en half tunna potåter kokas tills de blifwa wäl mjuka, stötas derefter i ett litet kar eller balja, medelst trä-stötar, till ett mos, och slås sedan i mäsfningskaret, tillika med det watten hwari de blifwit kokte; Fålle af 4 kappar råg, 8 kappar hafre och 4 kappar blandkorns-malt, blandas nu dertill; Derpå slås kokhet watten, omröres och arbetas, jäst tillsättes, och förfares widare alldeles såsom med sådesmäsfning.

Årsofversigt af Brænneri-afstedningerne for 1804-1805.

Stør- odt Bræ- nne-	Dag	Støg	Sovr	blands- sovr	Safra	Stoie- ter	blands- Fornæs- malt	P:th	L:th	DR:f	bl:f- malt till jæst	forne- møl till dito	hæfte møl till smets- ning	Kar- nor brænn- vin	grad
1805 Jan. 2-7		2 $\frac{1}{4}$	—	—	5 $\frac{1}{2}$	33	2 $\frac{1}{4}$	11	27	16	2	1 $\frac{1}{2}$	91	6	
Prof. brænn- ning. 2-14		2 $\frac{1}{4}$ 1 $\frac{1}{4}$ 5 $\frac{1}{4}$	—	—	5 $\frac{1}{2}$ 3 $\frac{1}{2}$ 10 $\frac{1}{2}$	—	1 $\frac{1}{4}$ 1 $\frac{1}{2}$ 1 $\frac{1}{2}$	9 5 $\frac{1}{2}$ 16 $\frac{1}{4}$	23 14 45	14 18 1	2	1 $\frac{1}{2}$	93 $\frac{1}{2}$	6	

Dessa weckobräningar anställdes på prof, samt
 förrättades och antecknades med all noggrannhet, för
 att utredna, huru mycket brånvin potäterna werkeli-
 gen gifwa af tunnan. Såden, som togs till potä-
 terna, och den som brändes weckan efter, utom
 potåter, war alldeles af samma slag och i lika propor-
 tion; Den gaf af Lidspundet en kanna och litet mer än
 3 heljungfrur, eller nära ett qwarter. Som nu såden
 wid potåtblänningen wägdde 27 lidsp. 16 marken, af-
 går för den samma 30 och femåttontedelens kanna, då
 potäterna finnas hafwa gifwit 60 och treåttontedelens
 kanna, hwilka, fördelade på 3 och en fjerdedelens tunna,
 gära af tunnan 7 och femfjerdontedelens kanna brånvin;
 men af 13 weckobräningar, gjorde med tillsats af
 såd, ehuru ej i alldeles lika proportion, blir resultatet
 öfwer huiwud tagit, en heljungfru öfwer 7 kanna-
 nor, *) hwarpå man således skäligen säkert bör kunna
 råf-

*) Till 106 och en half Tunna potåter, som på dessa 13
 weckor brändes, war, enligt Bränneri anteckningen, til-
 satsen af såd den följande: Råg, 5 tunnor 28 kappar,
 korn, 4 tunnor 8 kappar, blandkorn 4 tunnor, hafse
 11 tunnor 30 kappar, blandkornsmalt 10 tunnor 16
 kappar; Tillsamman 36 tunnor 18 kappar, utgörande
 till wigtten 378 Lidspund. — 16 kappar blandkorn-
 smalt till jäst, 4 kappar torr råg eller korn till jäst-
 mjöl.

na. *) — En egen olågenhet medförer potåtbränningen, som man har svårt wid att afböja; potäterna äro en god spis; Då de nu äro kokte, hwad kan hindra brännerifolket att förtära dem? För en ståndsperson är ej möjligt att härdfwer hålla så noga tillsyn, som behöfwes, för att alldeles förekomma det. Jag är försäkrad, att de trefertondebels kanna på tunnan, som jag öfwer hufwud

mjöl, samt 3 kappar torr hafre till smetnings mjöl, summa 23 kappar i weckan, äro utom äfwan anförde tillsats af såd. — Tillverkningen utgör 1174 kannor brånwin; Deras tillkommer såden, å en och en åttondebels kanna, per Lispundet, 425 kannor, samt potäterna återstående 749 kannor, hwilket gör på tunnan, $7\frac{1}{2}$ kanna. Tillverkningen har varit i weckan 90 och en sferdebels kanna, samt litet deröfwer. — På 7 kannor efter tunnan bör man wäl, efter dessa data, ej misräkna sig.

*) Frusna potåter gifwa lika så mycket och godt brånwin som ofrusna, enllgt enkom dermed gjorda försök; Till och med frusna och åter upptinade, till utseende alldeles odugliga potåter, gifwa godt brånwin, ehuru ej så mycket som friska; Detta försök gjorde jag den 11:te sfilledne Febr. med 1 Tunna 4 kappar dylfka, som en af mina grannar förde till mig; De gifwo 6 och treåttondebels kannor godt brånwin. Detta bör komma wäl till pass, då under starka wintrar, ofta en stor mängd potåter skadas.

Utdrag utur Bränneri-anteckningarna:

			Tillsats																		
			Skäppor eller Halffspann																		
År	Månad.	Dag	Råg	Korn	bland- korn	Hafre	bland- korn- malt	Bigt				Potäter		bl.f. malt till jäst		jäst-mjöl af råg och korn		hafre mjöl till smetning		Fannor bränn- vin	grad
								Er.	Rp.	l:	tb	m:	f:	Er.	Rp.	Er.	Rp.	Er.	Rp.		
1804	Oct.	24	2 $\frac{1}{4}$	$\frac{1}{2}$	—	5 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$	3	18	34	11	8	8	—	16	—	4	—	3	96 $\frac{1}{4}$	6
—	—	31	—	6	—	—	5	2	24	26	10	8	8	—	16	—	4	—	3	97 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$
—	Nov.	7	—	6	—	—	5	2	24	26	10	8	8	—	16	—	4	—	3	87	5
—	—	14	—	5	1	2 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$	2	24	29	12	8	8	—	16	—	4	—	3	90	6
—	—	28	2 $\frac{1}{4}$	—	—	6	2 $\frac{1}{4}$	2	28	30	—	8	8	—	16	—	4	—	3	94 $\frac{1}{2}$	6
—	Dec.	5	—	—	8 $\frac{1}{4}$	—	2 $\frac{1}{4}$	2	24	27	—	8	8	—	16	—	4	—	3	92	5 $\frac{1}{2}$
—	—	12	2 $\frac{1}{4}$	—	3 $\frac{1}{4}$	—	2 $\frac{1}{4}$	2	24	31	—	8	8	—	16	—	4	—	3	90 $\frac{1}{2}$	6
1805	Jan.	2	2 $\frac{1}{4}$	—	—	5 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{4}$	2	24	27	16	8	8	—	16	—	4	—	3	91	6
—	—	20	2 $\frac{1}{4}$	—	—	5 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{4}$	2	24	27	16	8	8	—	16	—	4	—	3	92 $\frac{1}{4}$	6
—	—	30	2 $\frac{1}{4}$	—	—	5 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{4}$	2	24	27	16	8	8	—	16	—	4	—	3	80	5
—	Febr.	6	2 $\frac{1}{4}$	—	—	5 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{4}$	2	24	27	16	8	8	—	16	—	4	—	3	89 $\frac{1}{2}$	4
—	—	13	2 $\frac{1}{4}$	—	—	5 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{4}$	2	24	27	16	8	8	—	16	—	4	—	3	88	6
			21 $\frac{1}{2}$	17 $\frac{1}{2}$	13	43 $\frac{1}{4}$	40	33	30	344	3	99	—	6	—	1	16	1	4	1088 $\frac{1}{2}$	

Uf dessa 1088 $\frac{1}{2}$ fanna tillhörer 344 libspund blandfäb, a 1 $\frac{1}{2}$ fanna per libspundet, 387 fannor. — Återstående 701 $\frac{1}{2}$ fanna, fördelade på 99 tunnor potåter göra per funna listet öfver 7 $\frac{1}{2}$ fanna. — Beckotillverkningen har varit per medium 90 $\frac{2}{7}$ fanna.

Handwritten title or header at the top of the page, possibly a date or location.

Small handwritten text or number in the top right corner.

Left Column Headers		Right Column Headers	
Header 1	Header 2	Header 3	Header 4
1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	16
17	18	19	20
21	22	23	24
25	26	27	28
29	30	31	32
33	34	35	36
37	38	39	40
41	42	43	44
45	46	47	48
49	50	51	52
53	54	55	56
57	58	59	60
61	62	63	64
65	66	67	68
69	70	71	72
73	74	75	76
77	78	79	80
81	82	83	84
85	86	87	88
89	90	91	92
93	94	95	96
97	98	99	100

Large block of handwritten text at the bottom of the page, possibly a summary or concluding remarks.

wid fått mindre än profbränningen gifwit, bdra till-
 skrifwas brännerifolkets försuiling. — Wid hem-
 komsten från en resa, i slutet af sistledne Februarii
 månad, fann jag det i min frånwaro tillwerkade brän-
 winet, både litet och swagt, emot hwad det bordt
 blifwa. Jag gick åt bränneriet för att underrätta mig
 om orsaken hårtill; men då jag der fann 6 tiggare
 pojkar hafwande munn och fickor fulla med potåter,
 blef undersökningen öfwerflödig. Brännaren skullade
 på den starka kölden, som då inträffat, hwilken ock
 werkeligen wid bränwinsbränning alltid är menlig;
 men den tåraude hopen hade wäl bidragit det måsta
 till bränwinsbristen. — Dylika snyltagäster kunna af-
 hållas; Med de i bränneriet för dagspenning arbe-
 tande, är det deremot swårare, hwilka på person
 förtära kanske en kappe om dagen, och detta gör nå-
 got på det hela. Jag wet håremot ej annat råd, än
 att gifwa brännerifolket mat på gården, då de ej
 äro i behof att åta up bränneri-potåterna. — I al-
 la fall, med någon tillsyn, afwen denna försuiling
 inberäknad, har man fullt ut 7 kannor *) bränwin
 af tunnan, och följande uträkning skall wisa, huru
 detta bår sig.

*) Se Tabellen.

Omkoftnad wid en weckas potåbränning, efter om-
mintren 1805 gångbart pris *) uti Riksgälds-
mynt; enligt 1:sta weckan efter nyåret 1805
anftåld profbränning; fe Tabellen fid.

	Lnr	Rp:	R:d.	fl.
Råg	=	=	=	22 4 39
Hafre	=	=	=	1 12 4 6
Blandkornsmalt	=	=	=	22 3 10
Dito till jäst	=	=	=	16 2 16
Potåter	=	=	=	8 8 16 24
Kornmjöl till jäst	=	=	=	= 4 = 36
Hafremjöl till smetning	=	=	=	= 3 = 15
Qvarntull för såden	=	=	=	= = 25
18 dagswerken	=	=	=	= 4 24
**) Extra omkoftnader	=	=	=	= 1
En och en femtondedel kubik famn granwed	=	=	=	= 2 32
	I I	23	40	35

*) Detta pris har varit, för Råg, 7 Rd:lr, Korn, 3 Rd:lr 16 fl., Kornmjöl, 6 Rd:lr, Kornmalt 6 Rd:lr, Blandkorn 4 Rd:lr, Blandkornsmalt, 4 Rd:lr 32 fl. Hafre 3 Rd:lr, Hafremjöl, 3 Rd:lr 16 fl., Potåter 2 Rd:lr, per tunna, granwed 2 Rd:lr 24 fl. kubikfamnen. Dagsverket har jag uptagt till 12 fl., efter hwad det wanligen kostar här å orten, ehuru jag verkelligen ej ger mer än 8 fl. dertfore. — Potåterna, som här omtas, äro af det holländska slaget, det enda som jag hie tills nyttjat wid potåbränning.

**) Dermed menar jag hwad som åtgår till brånwinskatt, koppar, och träfårill, anurning, pumpar, etc.

Ersättning

91. Kanner profhaltigt *)	brånwin, a	28	Skillingar
Kannan	=	=	53 Rb:lr 4 ff.
100. Säär drank, **)	a	3 ff.	6 — 12 ff.
			<hr/>
			59 Rb:lr 16 ff.

Dm:

Af brånwinstkatten, bör uti extra omkostnaderna ej uhtagas mer än en sjerdedel, ty blott så stor del deraf är willkorlig. — Om genom förbud, något är bränneri-rättigheten alldeles uphöret, betalar jag likafullt de tre delarna, 12 ff. banco lispundet, för min arrende råg. Detta är altså en beständig skatt. Den sjerde delen 4 ff. på lispundet, är blott den som åtföljer bränneri-rättigheten, och är willkorlig. — Se Bränneri Förordgen af 1801 — 3 §.

*) med profhaltigt brånwin, menar jag sådant, som perlar sig, när man skakar på flaskan, och hvars perlor ej för hastigt försvinna. Detta är det enda prof köpare i allmänhet fordra, och förstå sig på. Härtil behöfwer brånwinet icke hålla fulla 6 grader, wid 20 graders värma, utan blott 5, a 5 och en half, hwarwid jag således hållt mig.

**) När man will bestämna tillverknings-priset på säs brånwin, har man alltid swärast wid att värbera dranken, hvilken i allmänhet ej är någon handelswara. Wid Stadsbränneriet i Jönköping, äfvensom wid
 B 5 Landt.

Omkostnaderna afdragna, återstår således behållning

18 Rd:lr 29 ff.

För:

Landebrännerierna deromkring, betalar man den nu i vinter, med 3 ff. sän. De förra åren, innan jag hade tillräckligt antal svin, fällde jag årwen dranks. Jag fick då med upräckta händer 1 kappe hafre för sän, innehållande 16 kannor, eller 1 dagswerke för 2 säar. Då nu hafren gäldt de förra winterarne, minst 2 Rd:lr 32 ff. tunnans, och ett dagswerke 8 ff. gör detta 4 ff. för sän. Det är dock säkrast att i ersättningsvägen ej taga till för högt; jag rabatterar alltså en fjerdedel, och tager dranken till 3 ff. sän, hwilket wiserligen ej är öfwer sig. — Efter detta pris, betalar den 18 dagswerken med 4 Rd:lr 24 ff., extra omkostnader med 1 Rd:lr, samt å weden 30 ff. — Om jag ännu för säkerheten skull, rabatterar dessa 30 ff. och blott anser dranken såsom waluta för arbete och extra omkostnader, kan wäl ingen säga att jag wärderat den för högt. — I de orter der weden är af ringa wärde, i brist på affättning, kan man bland oinkostnader, ej behöfwa uptaga mer än wärdet af spannemålen eller potäterna, hwilket allmogen i Skogsbynden årwen af gammalt iackttagit. — Bränwinet har jag ej tagit till mer än 28 ff. kannan, hwartill man här kan försälja det i parti, så fort det hinner tillwertas, till Rindswar, som föra det till Ekårgården. Sommarpriset har annars i flera år varit 32 a 36 ff. — Wid Kroon-bränneriet i Götheborg, har taxan varit i vinter, till och med 44 ff. kannan.

Fördelar man kostnads-summan 40 Rb:lr 35 ff. med kannornas antal 91, får man tillverkningspriset, 21 ff. 5 och tvåtredjedels r:ff. per kanna.

Sådesbränning af blandsjäd för 1 wecka, enligt profbränning anställd andra weckan efter ny-året 1805.

Omkostnad.

	Ln:r	Rp:r	R:d.	ff.
Råg	=	=	=	=
Hafre	=	=	=	=
Blandkornsmalt	=	=	=	=
Kornmjöl	=	=	=	=
Hafremjöl	=	=	=	=
Qvarntull	=	=	=	=
1 Fann wed	=	=	=	=
16 dagswerken	=	=	=	=
Extra omkostnader	=	=	=	=
	8	23	46	46

Ersättning.

93 och en half kanna Bränwin	=	=	54	26
100 säar Drank	=	=	6	12
			60	38
Alfår	=	=	46	46
Öterfår winst	=	=	13	36

Tillverkningspriset är 24 ff. kannan. Såles kostar potåtblänwinet mig per kanna 2 och en half ff. min-

ff. mindre än sädesbrännvinet, och kan med större fördel säljas för 28 ff., än sädesbrännvinet för 30 och en half. Detta bewisar äfwen, att af de här uptagna pris, är det på potåterna *) det lindrigaste, samt att jag winner mer på potåtblänning, än på sädesbränning.

I weckas bränning af Råg, enligt profbränning anställd från den d. 13 till d. 18 Martii 1805.

Omfkostnad.

	Lu:r	Sp:r	R:d.	ff.		
Råg	=	=	5	8	36	36
Blandfornsmalt	=	=	1	12	6	20
Dito Dito	=	=	=	16	2	16
Kornmjöl	=	=	=	4	=	36
Hafremjöl	=	=	=	3	=	15
Qwarntull	=	=	=	=	1	23
I Samn med	=	=	=	=	2	24
16 Dagswerken	=	=	=	=	4	
Extra omkostnader	=	=	=	=	1	
			7	11	55	26

Er.

*) Will jag weta hwad potåteerna werkeligen kostat mig, så besinnar jag, att de på tunnelandet kosta mig det qwantum råg jag der kunnat få, med lika gödning, samt med tillägg af wärdet för de 25 och ett half dag.

Ersättning.

99 $\frac{1}{4}$ Kannor *) brånvin	= =	58 Rd:lr 9 ff.
100 Säär Drank	=	6 " 12 "
		64 Rd:lr 21 ff.
Utgår 55 Rd:lr 26 ff., återstår winst, 8 Rd:lr 43 ff.		
		Lill-

Dagverken, som bergnings-kostnaden är drygare på potäterna. Detta gör i år 40 ff. per tunna, till hvilket pris de med fördel kunna upfodras på kreaturen. I räkning har jag dock uptagit dem till det gångbara pris, hvartill jag sjelf köpt en 70 tunnor i winter.

- *) Efter afwanstående prof-bränning, belöper sig 19 kannor brånvin på rågtunnan, wålsförstående med tillsats af 8 kappar blandkornsmalt, hvilket väger 2 Lispund, och gifwer 2 kannor brånvin, då för sjelfwa rågen 17 kannor återstå. — Med 8 kappar kornmalt till tunnan, har den gifwit öfverhufvud råknadt, 20 kannor af tunnan, och då för kornmalt afdrages 3 kannor, återstår för rågen likaledes 17 kannor. — Min råg väger wänligen 14 Lispund a 14 Lispund 9 marker tunnan. Den har således gifwit af pundet, ej fyllest en och en sjerdedes kanna. — Att enligt von Atens uppgift, taga 2 kannor brånvin ur Lispundet, låter wara bland de förloerade konster. — All såd här å orten, väger i år omkring 1 Lispund mindre per tunna, än wänligt, och gifwer följaktligen äfwen mindre brånvin.

Liljwerkningenspriset är 26 fl. 8 r:sk. per kanna, således öfver 5 fl. högre än på potåt-brånvinet. Detta senare säljes då med större fördel för 28 fl. än rågbrånvinet för 33.

Will man nu weta, huru mycket brånwin ett geometriskt tunneland besädt med råg gifwer, och huru mycket ett med potåter, står räkningen så här: Af ett Tunneland 5 och en sjerdedels tunna råg a 17 kannor per tunna, 89 och en sjerdedels kanna. Af ett Tunneland 51 och tvåtredjedels tunna potåter a 7 kannor per tunna, 361 och en half kanna, hwilket är mer än 4 gånger så mycket. — Man har påstått, att potåtbrånwin icke är så godt som sådesbrånwin, samt att det, då man låter det ligga längre tid, märkeligen förlorar af sin styrka. Sådant är alldeles ogrundadt. — Jag har haft liggande orhöfden af både sådes- och potåtbrånwin inpå andra året; Genom liggning hafwa båda sorterna förlorat något litet i myckenhet, men deremot wunnit i godhet, hwilket är wanligt med allt brånwin. Jag har af potåtbrånwin sålt öfver 2000 kannor, och för gångbart pris, alldrig derpå saknat affättning. Jag har distillerat det, och deraf fått sprit, som af annat brånwin, NB. med den tillsättning af såd, som jag utgifwit. — Att bränna brånwin af potåter, utan all tillsats af såd, försökte jag först den 13 siffledne April, då jag i det nogaste rättade mig efter von Alens

Offens föreskrift, uti dess afhandling om Bränneri redskap och Brånwinsbränning, sid. 23. der han säger sig fått 10 kannor brånwin af 1 tunnna potåter. — Af 2 tunnor, som jag tillmåskat, fick jag efter klarning och omklarning, *) ändteligen 5 kannor brånwin, i stället för 20, som jag wäntat mig; och detta brånwin kostade mig 1 Rd:lr 1 och tvåtredjedels ff. kannan. Härlig winst! Påliteliga uppgifter! —

Potåt-dränk är både tjockare, och för kreaturen mera födande än annan dränk; Swinkreatur kan man nästan fullgöda dermed; Wid slutet af gödnin-gen så de trefjerdedels tunna hafremjöl hwardera, och skola då finnas fullkomligen feta. Man måste dock låta dem stå längre tid på dränk; åtminstone 2 månader. — Boskapskreatur triftwas äfwen gånfka wäl af denna dränk. Jag har märkt att krea-turens tänder deraf ej så lösna, som af sådesdränk. Mina kor hafwa nu i winter druckit den oblandad, nästan 7 månaders tid; Det oagtabt, tugga de halmsfodret lika rasht som wanligt, utan att man haft uddigt skura deras tänder, en enda gång. — Med den slags bränneri redskap jag nyttjar, åtgår i wec-
kan,

*) Efter första klarningen, war det osupeligt, söga båda tre än förebränna; Jag måste således klara det en-
on gång, och då blef det någorlunda godt.

kan, då råg brännes, 7 tunnor 11 kappar, af blandsåb 8 tunnor 23 kappar, af potåter med tillsats af såb, tillsammans 11 tunnor 23 kappar. Kl. 6 om morgonen tändes under pannorna, och kl. 8 a 9 är arbetet slutadt. — Min pannerymb är för 3 hennan, 77 kannor fördelad i 2:ne nästan lika stora pannor af tillåten construction; Pannans widd är jämnt dubbel mot dess högd; Winkelskr utnyttjas i stället för hatt, och Rylare i stället för Slang. — Dylit bränneri redskap är mindre dyr och mera handterlig än den wanliga, samt sparar, då den rätt störes, både wed, smetningsmjöl och arbete. Med den bränner jag, på 33 fulla weckor, med tillsats af 115 tunnor såb, 273 tunnor potåter. — Jag kan alltså med säkerhet odla 340 tunnor potåter på min jord, då jag är i stånd att förädla dem till en så begärlig wara som brännwin, och jag skall försöka att producera detta quantum i år. — Låt oss nu tillse, hwad en g. d. sådan som Grunnewad, kunde gifwa i afkastning, med och utan potåter.

Utän Potåter.

14 Tunnor råg på 16 Geom. tunnland, a 6:te kornet,
utsådet afdragit = = 70 tunnor.

28 Tunnor hafre a 4:de kornet, i behållning 84 tunnor.

Af denna spannemål tillverkas 1750 kannor brännwin, wårdt a 28 st. kannan, 1020 Rd:lr 40 st. Hårifrån

afgår för wed a 1 sk. 5 r:st per länna, 51 Rd:lr 31 sk. 2 r:st, då såsom behållning återstår, 969 Rd:lr 8 sk. 10 r:st. För gårdsbruket tarfwas 2 drängar och 2 pigor, hwilka kosta om året på person, öfwer hufwud tagit, 50 Rd, 200 Rd:lr. Till underhåll af hus och redskap, Skatter m. m. supponeras förslå, ladugårdens afkomst, med tillägg af 100 Rd:lr, summa 300 Rd:lr. Då dessa afdragas, återstår såsom gårdens behållna afkastning 669 Rd:lr 8 sk. 10 r:st.

Med Potåter.

Af de närmast gårdén liggande återlydör och gårdén, hwilka åfwen utgöra den till potåtodling tjenligaste jorden, tagas här till 21 tunneland. De öfriga 27 tunneland blifwa i wanligt bruk, med hwarttredje års träde. Således gödes härefter som hitills, 16 tunneland årligen, 9 för råg, och 7 för potåter, med sin wanliga mängd gödsel, nära 70 lass på tunnelandet. Potåtjorden bår efter gödningen, första året potåter, andra året hafre eller blandkorn, tredje året foderwicker. Dessa 21 tunneland trådas icke; ty dels wet man, att wickern rehar jorden och quåfwer ogrås, dels blir, från Julii månads slut, då wickern skördas, tid nog, att medelst åtskilliga förningar reda jorden, och gifwa den ett slags trådning. Skulle så hända, att någon gång, wickern ger sig för midfommarstorkan, kan man tåra ned den, och såmedelst gifwa jorden en half gödning, samt en trådning; Man har förlorat en wicker-skörd, men omloppsordningen rubbas härigenom alldeles icke.

Uträkning.

9 tunneland befädd med råg, gifwa, utsädet af-	
dragit, = = =	39 tn:r 12 f:pr.
9 Dito med hafre likaledes =	47 = 8.
9 Dito trådas och gödas	
7 tn:ld med potåter, efter afdrag af	
utsädet = = =	326 tn:r 21 f:pr.
1 tn:ld med Fröwicker till utsäde.	
6 tn:ld med hafre och blandkorn =	31 tn:r 8 f:pr.
7 tn:ld med Foderwicker. a 200 lisp.	
pund per tunnelandet 1400 lisp.	
Detta gör tillsammans, råg =	39 tn:r 12 f:pr.
Hafre och blandkorn = =	78 = 16
Summa =	117 tn:r 28 f:pr.

16 Tunneland, som är en tredjedel af åkren, gör
 bes nu likasom förr, årligen; Wärsåb växer nu som
 då, på 16 tunneland, och gifwer således lika halmfoder.
 Omkring 1200 lisp. råghalm, som nu saknas på de
 7 tunneland, hvilka bära potåter, ersättas dubbelt
 genom 1400 lisp. wickfoder, och det myckna potåts-
 gråset; Således är jorden väl belåten med denna
 förändring. Bränneri-antefningarna wisa, att i wec-
 kan brännes 8 och en fjerdedel tunn potåter med
 tillsats af 22 f:pr råg, samt 2 tunnor 25 f:pr. korn
 blandkorn och hafre. Detta gör för 33 weckors brän-
 ning, 273 tunnor potåter, 22 tn:r 22 f:pr råg, samt 91
 tn:r 25 f:pr wärsåb, tillsammans 114 tunnor 15 kappar
 såb, så att af gårdens affastning, både såb och potåter
 råda

rådta till. Weckobränningsarna med potåter hafwa gifwa mig
 wit öfwer hufvud 90 och tvåtredjedels kanna bråns
 win; *) Detta gör för 33 weckor, en tillverkning af
 2992 $\frac{1}{2}$ kanna, samt a 28 fl. kanna, en summa af
 1745 Rd:lr 34 fl. 8 r:st. — Härifrån afgår för weck,
 a 1 fl. 5 r:st. per kanna, **) 88 Rd:lr 14 fl, då åter
 stoden blir 1657 Rd:lr 20 fl. Af denna summa drages,
 för det nödvändiga tjenstefolkets underhåll m. m.
 300 Rd:lr, då rena behållningen gör 1357 Rd:lr 20 fl.
 och medförer således en årlig fördel af 688 Rd:lr 11 fl.
 2 r:st. Detta brukningsfått förtjenar då wål, tycks
 mig, att försökas.

I fall nu detta brukningsfått verkligen försöktes,
 lyckades och fortfattes, på lätt och sandig jord
 mån i allmänhet, hwad skulle följden blifwa?

Då

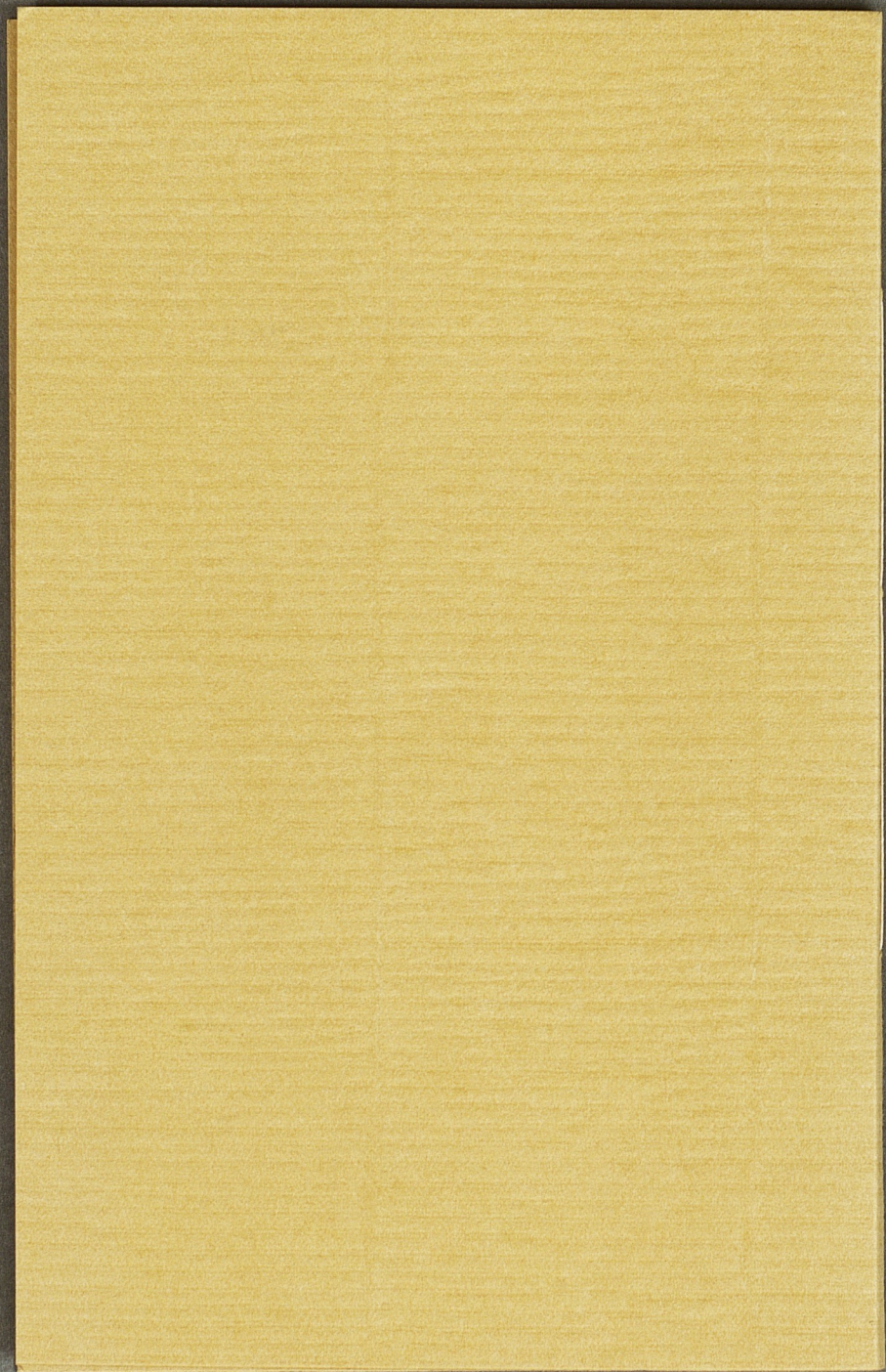
*) För de 12 weckobrännningar, hvilka gifwit per medeltal
 90 och tvåtredjedels kanna i weckan, [se sid. 21 noten] ser
 man bland tillsatsen af såd, uxtagne, 4 och treåttondedels
 tunna korn, hwarå, af gårdens gröda ej blir tillgång.
 Den har deremot så mycket större tillgång på råg, hvilka
 ten ger mera brånwin än korn, och weckotillverkningen
 bör således ökas men ej minskas.

**) Det tyckes som borde tillverkningskostnaden blifwa
 lindrigare på sådesbrånwinet, då man derwid i weckan
 sparar $\frac{1}{3}$ samn weck, och 2:ne dagswerken, till ett värde
 af 32 fl.; Qwarntullen ökar deremot med 34 fl. i
 weckan, hwarigenom kostnaden blir lika.

Då efter såkra rdn, [se sid. 30] ett tanneland besädt med potåter ger 4 gånger så mycket brånwin, som ett besädt med råg, och sandjorden; det will säga det samma som Stogsbygden, *) i widd så mångfalls digt öfwerträffar lerjorden och swartmyllan, det will säga; lättbygden; så skulle Stogboen, genom odling af potåter på någon del af sin trädes- eller annan dertill tjenlig jord, och deras förädlande till brånwin, hwartid han har fördelen af wed, hemmansöfkyning, och panerhynd på sin sida; Stogboen skulle, säger jag, utan att betydiligen minska sådesproductionen, lätteligen åstadkomma rikets brånwinsbehof. Han skulle derjämte, medelst branten, föda och göda flera kreatur än förut, och således öka tillgången på wiktualiewårer. — Egentliga sådesbygden gifwe till brödd sitt wanliga quantum spannemål, och de 300,000 tunnor strid såd, som ej widare medtogos till brånwinsbränning, skulle ej behöfwa införskrifwas. — Brånwinet skulle falla i pris — Spannemålen behålla sitt — och Nationen winna.

*) Genom elak hushållning, har man wäl på några ställen aflådt sandsälken den barrskog, hwartill naturen förnämligast tycks danat dem. Detta blir dock blott ett undantag. — I alla fall finnas i en sådan trakt wisserligen törsmåfar, och då bör ej tryta brånse eller potådesbränning.

www.books2ebooks.eu